जातस्येति ॥१॥२॥३॥ सुनयस्यशोभनस्यमंत्रस्य अनपायस्यदैवादिप्रातिकूल्यहीनस्य संयोगेप्राप्तौसत्यांपरमउत्कृष्टःक्रमःउपक्रमःसिध्यति तेनचसंगत्याद्वयोर्मेलनेनअसाम्यंअन्यतरोत्कर्षःजायते चकारोहेतौ यतःद्वयोर्युध्यतोःसाम्यंनभवतितस्माद्विनायुद्धंअशक्तत्वनिश्चयायोगादशक्तिशंकयातूष्णीमवस्थानंपराभवहेतुरितिभावः ॥४॥ विपक्षेदोषमाह अनयस्यानुपायस्यसंयुगेपरमक्षयइति ननुपरस्यापिनयादिमत्त्वेकथंत्वस्यजयःस्यादित्याशंक्याह संशयोजायतेसाम्याज्जयश्चनभवेद्वयोरिति द्वयोरुपायादिसाम्येतुद्वयोरपिपरस्परभयाज्जयेसंशयएवभवतिनतुजयः चात्पराजयोवाकिंतुताटस्थ्येनद्वावपितिष्ठतइ

वासुदेवउवाच जातस्यभारतेवंशेतथाकुंत्याःसुतस्यच॥ यावैयुक्तामतिःसेयमर्जुनेनप्रदर्शिता ॥ १ ॥ नस्मम्रृत्युंवयंविद्मरात्रौवायदिवादिवा॥ नचापिकंचिदमरमयुद्धेनानुशुश्रुम॥ २॥ एतावदेवपुरुषैःकार्यंहृदयतोषणं॥ नयेनविधिदृष्टेनयदुपक्रमतेपरान्॥ ३॥ सुनयस्यानपायस्यसंयोगेपरमःक्रमः॥ संगत्याजायतेऽसाम्यंसाम्यंचनभवेद्वयोः॥ ४॥ अनयस्यानुपायस्यसंयुगेपरमःक्षयः॥ संशयोजायतेसाम्याज्जयश्चनभवेद्वयोः॥ ५॥ तेवयंनयमास्थाय शत्रुदेहसमीपगाः॥ कथमंतंनगच्छेमवृक्षस्येवनदीरयाः॥ पररंध्रेपराक्रांताःस्वरंध्रावरणेस्थिताः॥ ६॥ व्यूढानीकैरतिबलैर्नयुध्येदरिभिःसह॥ इतिबुद्धिमतांनीतिस्तन्ममापीहरोचते॥ ७॥ अनवद्यात्यसंबुद्धाःप्रविष्टाःशत्रुसद्मतत्॥ शत्रुदेहमुपाक्रम्यतंकामंप्राप्नुयामहे॥ ८॥ एकोह्येवश्रियंनित्यंबिभर्तिपुरुषर्षभः॥ अंतरात्मेवभूतानांतत्क्षयंनैवलक्षये॥ ९॥ अथवैनंनिहत्याजौशेषेणापिसमाहताः॥ प्राप्नुयाममततःस्वर्गंज्ञातित्राणपरायणाः॥ १०॥ युधिष्ठिरउवाच कृष्णकोयंजरासंधःकिंवीर्यःकिंपराक्रमः॥ यस्त्वांस्पृष्ट्वाग्निसदृशंनदग्धःशलभोयथा॥ ११॥ कृष्णउवाच शृणुराजन्जरासंधोयद्वीर्योयत्पराक्रमः॥ यथाचोपेक्षितोस्माभिर्बहुशःकृतविप्रियः॥ १२॥ अक्षौहिणीनांतिस्रणांपतिःसमरदर्पितः॥ राजाबृहद्रथोनाममगधाधिपतिर्बली॥ १३॥ रूपवान्वीर्यसंपन्नःश्रीमानतुलविक्रमः॥ नित्यंदीक्षांकिततनुःशतक्रतुरिवापरः॥ १४॥ तेजसासूर्यसंकाशःक्षमयापृथिवीसमः॥ यमांतकसमःक्रोधेश्रियावैश्रवणोपमः॥ १५॥ तस्याभिजनसंयुक्तैर्गुणैर्भरतसत्तम॥ व्याप्तेयंपृथिवीसर्वासूर्यस्येवगभस्तिभिः॥ १६॥

त्यर्थः॥५॥ साम्येप्यारंभवैफल्यमित्याशंक्यस्वस्योत्कर्षमाहसार्द्धेन तेवयमिति ॥६॥ नन्वेवंमहतोराजकस्योत्थापनेक्रतुविघ्नएवभवेदित्याशंक्याह व्यूढेति ॥७॥८॥ उत्कर्षेकामप्राप्तिःसिद्धासाम्यंतुनैवभवेदित्याह एकइति श्रियंसाम्राज्यलक्ष्मीं तत्तस्मादन्यतरजयनिश्चयाद्धेतोःअहंक्षयंस्वीयंनैवोपलक्षयेकिंतुपरस्यैवक्षयोभविष्यतीत्यर्थः तत्क्षयंचैवेतिपाठेतस्यजरासंधस्यक्षयंलक्षयेसंभावये ॥९॥ निहत्यसंप्राप्य शेषेणवधेनवधहेतुनाशत्रुणा शेषःसंकर्षणेनंतेउपयुक्तेतरेवधेइतिविश्वः ज्ञातयःजरासंधबद्धाराजानः॥१०॥११॥१२॥ पतिःपालकः ॥१३॥१४॥ यमोवैवस्वतः अंतकःकालः॥१५॥१६॥

Digitized by Google